

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ВАРГА ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ

УДК 342.9

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ
ПРОКУРОРСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ, ЩО
ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРАТУРИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Ужгород – 2025

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет».

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Ступник Ярослав Валерійович,
Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
завідувач кафедри кримінального права та
правоохоронної діяльності

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
член-кореспондент Національної
академії правових наук України
Ярмиш Олександр Назарович,
Державний науково-дослідний інститут
МВС України,
провідний науковий співробітник;

кандидат юридичних наук
Гебеш Сергій Антонійович,
суддя Закарпатського окружного
адміністративного суду

Захист відбудеться «20» березня 2025 року о «10⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в національній бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розісланий «20» лютого 2025 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.П. Попович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із важливих аспектів не просто вступу Української держави до Європейського союзу, а насамперед органічного приєднання до європейської спільноти, що полягає у формуванні правового простору зі спільними (близькими) правовими стандартами та можливостями, є максимальне наближення до європейських стандартів організації та діяльності органів державної влади, зокрема й органів прокуратури. Удосконалення діяльності прокуратури є одним із визначальних напрямів реформування усієї системи нашої держави. Зусилля державотворців спрямовуються на формування інституційно ефективної прокуратури, спроможної забезпечити ефективний захист прав і свобод громадян, основоположних загальносупільних інтересів у процесі судочинства, підтримувати належний стан правопорядку, законності, відкритості та прозорості у своїй діяльності, будучи гідним представником правничої професії та керуючись загально визнаними світовими стандартами наведеної діяльності. Важливим та беззаперечним здобутком окреслених реформ є запровадження прокурорського самоврядування та внесення численних прогресивних новел у законодавство щодо діяльності органів, що забезпечують ефективну роботу прокуратури.

На сьогодні якість законодавства у зазначеній сфері є надто низькою, численні прогалини, проблеми правового регулювання за різним характером та рівнями прояву у нормативному матеріалі свідчать насамперед про відсутність системного підходу до інституціоналізації органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Саме тому вирішення таких проблем та удосконалення організаційно-правових засад діяльності наведених суб'єктів потребує комплексного підходу, формування чіткої концепції побудови таких органів, науково-теоретичного осмислення призначення таких органів та чіткої структури їх повноважень, правового статусу, принципів та процедур діяльності.

Проблематиці удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокуратури присвячені напрацювання таких вчених, як І.О. Артеменко, Д.М. Добровольський, В.В. Долежан, Л.С. Драгомирецька, Л. Ю. Європіна, П.М. Каркач, А.Т. Комзюк, М.В. Косюта, Я.В. Лазур, О.М. Литвак, І.Є. Марочкін, О.В. Маслова, О.Р. Михайленко, Ю.Є. Полянський, М.М. Слюсаревський, В.В. Сухонос, О.М. Толочко, М.К. Якимчук, О.Н. Ярмиш та інші. Теоретиками здійснено значний вклад у розвиток наукової доктрини, проте все ж на сьогодні бракує єдиного та спеціалізованого дослідження саме організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Наведене обумовлює актуальність та нагальність представленого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження підготовлене з урахуванням Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, схвалених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії розвитку

Національної академії правових наук України на 2021–2025 рр. (розділ I «Пріоритетні напрямки фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права» який містить п. 1.2 «Удосконалення національної правової системи та її адаптації до європейського права», п. 1.3 «Правове забезпечення державного будівництва та розвитку політичної системи» тощо); Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2023 р., схваленого Постановою Верховної Ради України від 7 лютого 2023 р. № 2910-ІХ. Дослідження виконано на кафедрі адміністративного, фінансового та інформаційного права згідно з кафедральною темою: «Удосконалення правового забезпечення публічного адміністрування у контексті євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0118U004531).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у здійсненні комплексної адміністративно-правової характеристики організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, виявленні проблем адміністративно-правового регулювання зазначеного питання та пошуку шляхів його удосконалення, в тому числі і з урахуванням зарубіжного досвіду, формування авторських пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства.

Для досягнення зазначеної мети необхідно вирішити наступні основні *задачі*:

- визначити організаційно-правові засади діяльності органів прокуратури як об'єкта адміністративно-правового регулювання;
- з'ясувати специфіку організаційно-правових основ прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури у контексті реформування організаційно-правових засад діяльності прокуратури;
- розкрити особливості адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури;
- охарактеризувати адміністративно-правовий статус органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури;
- визначити адміністративні форми та методи діяльності органів прокурорського самоврядування;
- окреслити адміністративні форми та методи діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури;

- висвітлити особливості адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування;

- сформулювати напрями удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, в Україні у контексті застосування зарубіжного досвіду;

- виявити проблеми адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури;

- визначити основні напрямки реформування організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що виникають з приводу адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Предметом дослідження є організаційно-правові засади діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Методи дослідження. Методологічна база дисертаційного пошуку ґрунтується на загальнонаукових та спеціально-наукових методах наукового пізнання. А зокрема, застосовано методи аналізу та синтезу, за допомогою яких можливою стала характеристика адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури (підрозділ 1.3); діалектичний метод, який дозволив визначити організаційно-правові засади діяльності органів прокуратури саме як об'єкту адміністративно-правового регулювання та виявити специфіку організаційно-правових засад прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури у контексті реформування діяльності прокуратури (підрозділи 1.1, 1.2); застосування системно-структурного методу послугувало інструментом для визначення поняття та особливостей адміністративно-правового статусу органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури (підрозділ 2.1); метод системного аналізу використаний у ході дослідження адміністративних форм та методів діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури (підрозділи 2.2 та 2.3); структурно-функціональний метод надав змогу з'ясувати особливості адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування (підрозділ 2.4); за допомогою

застосування порівняльно-правового методу стало можливим сформулювати бачення щодо напрямів удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури в Україні у контексті застосування зарубіжного досвіду (підрозділ 3.1); широкого застосування отримав формально-юридичний метод, який уможливив належне опрацювання нормативного матеріалу, розкриття змісту адміністративно-правового статусу органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, адміністративних форм та методів діяльності зазначених органів, а також формулювання пропозицій щодо напрямів реформування організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують

діяльність прокуратури (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2, 2.3 та 3.3); застосування логіко-семантичного методу сприяло удосконаленню понятійно-категоріального апарату роботи, розширенню та уточненню досліджуваних понять та категорій (підрозділи 1.1, 2.1, 2.2, 2.3); за допомогою логіко-правового методу стало можливим виявити проблеми адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури (підрозділ 3.2).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним науковим дослідженням проблематики організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. У результаті проведеної роботи сформульовано нові наукові положення та висновки, які запропоновані здобувачем особисто. Основні з них такі:

уперше:

– визначено, що прокурорська незалежність характеризується декількома аспектами прояву: 1) це елемент адміністративно-правового статусу органів прокуратури та прокурорів; 2) це принцип діяльності прокуратури; 3) це вид правової та організаційної гарантії діяльності прокуратури; 4) це характеристика стану законності та правопорядку, яка відображає правову вимогу до учасників правовідносин щодо дотримання незалежності прокуратури, запобігання випадкам вчинення будь-якого тиску на її діяльність. У свою чергу правова вимога прокурорської незалежності складається з а) внутрішньої – вимога безпосередньо до прокурорів, яка здійснює наголос на утримання від будь-якого впливу, реалізацію своїх повноважень виключно відповідно до вимог чинного законодавства, об'єктивно та неупереджено; та б) зовнішньої – правової вимоги до учасників правовідносин щодо дотримання ними незалежності прокуратури, запобігання випадкам вчинення будь-якого тиску на її діяльність);

– у контексті удосконалення чинного законодавства у сфері організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування запропоновано запровадити модель із двох структур органів прокурорського самоврядування. Першу структуру доцільно вибудувати, передбачивши функціонування таких органів прокурорського самоврядування: Збори прокурорів окружних прокуратур; Збори прокурорів обласних прокуратур; Збори прокурорів Офісу Генерального прокурора; Збори прокурорів САП; Всеукраїнська конференція прокурорів. Другою структурною побудовою у системі органів прокурорського самоврядування запропоновано створити якісно новий орган із посиленими повноваженнями, який буде здійснювати свої повноваження на постійній основі – Вища рада прокуратури;

– у напрямі реформування адміністративно-правового регулювання запропоновано закріпити законодавче визначення категорії «забезпечення діяльності прокуратури» – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із створення умов для ефективної реалізації безпосередніх повноважень прокуратури: реалізації управління у сфері роботи з персоналом, навчання, підвищення кваліфікації, аналітики, фінансування та бухгалтерського обліку, інформаційного забезпечення, матеріально-технічного забезпечення та вирішення соціально-побутових потреб, яка реалізується окремими структурними підрозділами. Правовий статус посадових осіб таких підрозділів запропоновано визначати відповідно до Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 №889-VIII.

удосконалено:

– розуміння поняття «організаційно-правові засади діяльності прокуратури» як сукупність нормативно-правових, організаційних, інституційних, матеріально-технічних, інформаційних, процедурних та інших засобів, за допомогою яких забезпечується безперервна реалізація прокуратурою своїх функцій, завдань та повноважень, досягаються цілі та мета її створення;

– структуру адміністративно-правового статусу органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури та виділено такі елементи: 1) цільова складова; 2) складова, що характеризує природу і джерело публічних повноважень; 3) структурно-організаційна складова; 4) компетенційна складова; 5) складова, що визначає місце та взаємозв'язки органів з іншими суб'єктами адміністративного права;

– зміст поняття «адміністративно-правові засоби зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування» як інструментальна складова механізму адміністративно-правового забезпечення, яка являє собою сукупність адміністративно-правових стандартів (принципів, норм, прийомів адміністративно-правового регулювання), а також конкретних адміністративно-

правових заходів, процедур, за допомогою яких забезпечується зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування; *дістали подальшого розвитку:*

- класифікація форм адміністративної діяльності органів прокурорського самоврядування, які поділено на: 1) визначені (процедурні):

- а) нормотворчість; б) прийняття індивідуальних актів; в) здійснення інших дій, пов'язаних із правовими актами; та 2) дискреційні;

- визначення системи адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування, які поділено на групи: 1) нормативно-правові; 2) управлінські; 3) гарантійні : а) додаткові соціальні та правові гарантії для прокурорів, які утверджуються та удосконалюються завдяки діяльності органів прокурорського самоврядування; б) додаткові процедурні гарантії, які полягають у створенні додаткових (поряд із основними – судовим, адміністративним) процедур захисту прав прокурорів на незалежність у своїй діяльності; 3) додаткові організаційні гарантії;

- пропозиції щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування у контексті застосування зарубіжного досвіду у наведеній сфері щодо наділення органів прокурорського самоврядування повноваженнями у процесі призначення Генерального прокурора та вирішення питання про його відставку з посади; заслуховування звіту Генерального прокурора про його діяльність, а також надання стосовно такого звіту відповідних висновків і пропозицій; надання органам прокурорського самоврядування повноважень щодо внесення на розгляд Верховної Ради України законопроектів, що стосуються питань внутрішньої організації діяльності прокуратури, утвердження незалежності прокуратури, покращення правового, соціального та матеріально-побутового забезпечення прокурорів, а також щодо надання висновків на проекти інших нормативно-правових актів, які регулюють наведені вище питання;

- пропозиції щодо удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури щодо розробки Стратегії удосконалення організаційно-правових засад діяльності прокуратури на відповідні роки, а також затвердження Плану заходів щодо реалізації наведеної Стратегії, у контексті якої окремим розділом визначити мету, завдання та заходи, спрямовані на удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що положення, отримані в результаті проведеного в дисертації дослідження, можуть бути використані:

а) у науково-дослідницькій роботі – для подальших загальних і спеціальних наукових досліджень у сфері адміністративного права, а також науково-теоретичних розробок з питання організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури;

б) у правотворчості – у процесі розробки й удосконалення національного законодавства, гармонізації вітчизняного законодавства з міжнародно-правовими нормами, що регулюють організаційно-правові засади діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури;

в) у правозастосуванні – органами прокурорського самоврядування та органами, що забезпечують діяльність прокуратури у ході реалізації своїх повноважень щодо вирішення внутрішньо-організаційних питань, зміцнення незалежності та організаційної єдності прокуратури, здійснення дисциплінарного провадження, навчання, підвищення кваліфікації прокурорів тощо з метою удосконалення адміністративно-правових форм та методів діяльності, імплементації загальновизнаних міжнародних стандартів у зазначеній сфері, а також усіма учасниками суспільних відносин з приводу

забезпечення незалежності прокуратури, удосконалення організаційно-правових засад її діяльності;

г) у навчальному процесі – під час вивчення в юридичних освітніх закладах навчальної дисципліни «Адміністративне право», підготовки робочих програм і планів, написання підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, а також у науково-дослідницькій роботі студентів, слухачів і курсантів.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї та положення, отримані узагальнення й висновки дисертаційного дослідження було оприлюднено на чотирьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Юридичні науки: проблеми та перспективи (м. Запоріжжя, 24–25 лютого 2023 р); «Восьмі Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 16–17 червня 2023 р); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 22–23 грудня 2023 р); «Юридичні науки: проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 23–24 лютого 2024 р.).

Публікації. Основні теоретичні і прикладні положення дисертаційного дослідження знайшли відображення у 9-ми наукових публікаціях, зокрема в 5-х статтях, опублікованих у фахових юридичних виданнях, у тому числі 1 у зарубіжному, а також у 4-х тезах.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що логічно поєднані у 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 238

сторінки, з яких основного тексту – 199 сторінки. Список використаних джерел складається із 192 найменування і займає 21 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, з'ясовано її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, окреслено мету й задачі роботи, об'єкт і предмет, охарактеризовано методологічне підґрунтя, аргументовано наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження, а також публікації, в яких були відображені його ключові теоретичні і практичні положення, визначено структуру й обсяг рукопису.

Розділ 1 «Загальнотеоретична характеристика організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» містить 3 підрозділи.

У підрозділі 1.1 *«Організаційно-правові засади діяльності органів прокуратури як об'єкту адміністративно-правового регулювання»* з'ясовано зміст поняття «організаційно-правові засади діяльності прокуратури», та запропоновано розподіляти на загальні та внутрішньо-організаційні.

Загальні засади – це основні нормативно-правові та інші засоби, за допомогою яких визначаються повноваження, цілі, завдання, інституційна структура, принципи, напрями, механізми, процедури діяльності органів прокуратури. Їх, у свою чергу, доцільно класифікувати на основні (нормативно-правові, інституційні, процедурні, матеріально-технічні, інформаційні) та додаткові (засади, що визначають взаємодію між органами прокуратури, а також прокуратури та громадянського суспільства). Внутрішньо-організаційні засади – це засоби, за допомогою яких відбувається створення умов для безпосередньої реалізації прокуратурою своїх повноважень; це організація управління всередині органу прокуратури, забезпечення його належним матеріально-технічним, кадровим, інформаційним ресурсом, а також забезпечення внутрішньовідомчого контролю і нагляду за дотриманням законності, відповідальність прокурорів за відповідні порушення режиму законності, здійснення прокурорського самоврядування тощо.

Акцент у зазначеному підрозділі здійснено на аналізі організаційно-правових засад діяльності прокуратури саме як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Зауважено, що саме за допомогою адміністративного права деталізуються конституційно-правові засади діяльності прокуратури.

У підрозділі 1.2 *«Прокурорське самоврядування та органи, що забезпечують діяльність прокуратури: специфіка організаційно-правових основ у контексті реформування організаційно-правових засад діяльності органів*

прокуратури» зауважено, що попри те, що інститут прокурорського самоврядування передбачений національним законодавством ще з 15 липня 2015 року з набранням чинності положеннями Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 №1697-VII, і до сьогодні норми, що регулюють зазначене питання не отримали своєї належної і ефективної реалізації та системного втілення. Поряд з тим, реформа прокуратури є доволі комплексною та передбачає ґрунтовний і всебічний перегляд підходів до організації діяльності наведеного суб'єкта публічного адміністрування, оптимізацію його організаційної структури з чітким виокремленням завдань та функцій відповідних структурних підрозділів, визначенням відповідного правового статусу їх працівників у відповідності до сутності та обсягу відповідних завдань і повноважень, запровадження спеціалізації у діяльності прокуратури тощо. Останні напрями удосконалення організаційно-правових засад діяльності прокуратури насамперед стосуються виокремлення у системі прокуратури структур, які забезпечують її діяльність, визначення їхнього чіткого адміністративно-правового статусу.

У підрозділі 1.3 «Адміністративно-правове регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» проаналізовано міжнародно-правові та внутрішньодержавні нормативно-правові акти, якими врегульовано сферу організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Задля досягнення більш глибокого пізнання ефективності адміністративно-правового регулювання досліджуваної сфери забезпечено розгляд зазначених вище нормативно-правових актів у їх порівнянні з нормативно-правовими актами, якими забезпечено адміністративно-правове регулювання організаційно-правових засад діяльності органів суддівського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність суду як суміжного інституту. Запропоновано висновки щодо основних проблем та недоліків адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Відзначено, що адміністративно-правове регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури є недостатньо взаємоузгодженим, вивіреним, системним, не забезпечується послідовність у правовому регулюванні діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Розділ 2 «Адміністративно-правова характеристика організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» складається із 4-х підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Адміністративно-правовий статус органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» здійснено науково-теоретичне осмислення категорії «адміністративно-правовий статус органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» та «структура адміністративно-правового статусу органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури», надано їм відповідні дефініції та розкрито відповідну структуру.

Зауважено, що відповідно до сучасного стану правового регулювання та правореалізації у сфері функціонування органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, наявне суттєве розходження ідеальних конструкцій щодо сутності та призначення окреслених органів та більш детальним наповненням інших складових їх адміністративно-правового статусу (нечітке наповнення компетенційного блоку, брак реальних механізмів реалізації повноважень). Також існує суттєве розходження між адміністративно-правовим наповненням загальних елементів адміністративно-правового статусу наведених суб'єктів та втіленням таких норм у реалії правореалізаційного процесу. Більше того, у правовій свідомості та правовій культурі професійної спільноти прокурорів, представників інших правничих професій, посадових осіб суб'єктів публічного адміністрування та в цілому усіх громадян не сформувалося сталого та позитивного уявлення про органи прокурорського самоврядування та органи, що забезпечують діяльність прокуратури та про їхню діяльність.

У підрозділі 2.2 «Адміністративні форми та методи діяльності органів прокурорського самоврядування» зауважено, що дослідження форм та методів діяльності органів прокурорського самоврядування є нагальною потребою часу, оскільки дозволить структурувати не лише нормативно-правовий, а й правореалізаційний матеріал, здійснити відповідні теоретичні узагальнення щодо адміністративної діяльності наведених суб'єктів. Запропоновано науково-теоретичні дефініції досліджуваних понять.

Зауважено на доцільності виокремлення серед форм адміністративної діяльності органів прокурорського самоврядування найбільш загальних груп: правові та організаційні. Правовими формами діяльності запропоновано визначати сукупність дій органів прокурорського самоврядування, що поєднані спільною адміністративною ціллю та спрямовані на реалізацію наданих повноважень, які здійснюються у чіткій визначеній законодавчо процедурі, а також тягнуть за собою настання правових наслідків. До правових форм віднесено визначені (процедурні) та дискреційні. Детально розкрито кожну із виокремлених груп форм адміністративної діяльності органів прокурорського самоврядування, в тому числі, і шляхом аналізу чинного нормативно-правового

регулювання. Зауважено, що адміністративно-правове регулювання форм діяльності органів прокурорського самоврядування є поверхневим, не закріплюючи вичерпної системи таких форм, наявний брак адміністративно-правового інструментарію реального впливу органів прокурорського самоврядування на вирішення ввірених їм проблем внутрішньої діяльності органів прокуратури.

Виокремлено методи діяльності органів прокурорського самоврядування, серед яких метод координації, реординації, рекомендації, контролю та ін.

У підрозділі 2.3 «Адміністративні форми та методи діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури» здійснено визначення досліджуваних понять: «форми адміністративної діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури» та «методи адміністративної діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури». Зауважено, що форми адміністративної діяльності органу, що здійснює дисциплінарне провадження, слід розподілити також на правові та організаційні. До правових форм діяльності доцільно віднести: прийняття індивідуальних актів; інформаційно-облікова форма. Серед форм адміністративної діяльності Тренінгового центру прокурорів виокремлено внутрішньо-організаційні, зовнішні, міжнародно-правові. Серед методів діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури, виокремлено імперативний метод, методи примусу, переконання, рекомендації, заохочення.

Зауважено, що функціонування зазначених органів у процесі перманентного реформування прокуратури та запровадження у її діяльності загальноновизнаних світових стандартів, постійно зазнає змін, удосконалюється, у зв'язку з чим, інститут функціонування органів, що забезпечують діяльність прокуратури, певною мірою також є новелою чинного законодавства, перебуваючи на ранніх етапах свого розвитку та формування системного адміністративно-правового регулювання, сталої практики реалізації повноважень.

У підрозділі 2.4 «Особливості адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування» зауважено, що на сьогодні чинне нормативно-правове регулювання інституту прокурорського самоврядування не є системним. Адміністративно-правова доктрина сучасності надзвичайно мало уваги приділяє розкриттю такого важливого питання. Бракує напрацювань, відповідно до яких було би висвітлено концептуальну сутність прокурорського самоврядування, а також прокурорської незалежності, не виокремлено правові ознаки та структуру категорії «прокурорська незалежність».

Відзначено, що зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування

відбувається за такими напрямками: 1) утвердження незалежності прокуратури за допомогою створення прозорого та об'єктивного механізму добору та призначення на посади за участю органів прокурорського самоврядування; 2) створення адміністративно-правових засобів запобігання та протидії будь-якому неналежному чи неправомірному зовнішньому та внутрішньому тиску – звернення до органів прокурорського самоврядування, розгляд таких повідомлень; 3) посилення гарантій соціального, матеріального, правового захисту.

Розділ 3 «Напрями удосконалення організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» охоплює 3 підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури в Україні у контексті застосування зарубіжного досвіду» запропоновано висновки щодо прогресивних практик зарубіжного досвіду у сфері правового регулювання та фактичної організації діяльності органів, прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, які варто перейняти в Україні: реформувати орган прокурорського самоврядування у більш інституційно сильну структуру, яка буде поєднувати функції прокурорського самоврядування, а також здійснення дисциплінарних провадження щодо прокурорів.

А також запропоновано органам прокурорського самоврядування надати повноваження щодо : визначення повноважень органів прокурорського самоврядування щодо заслуховування звіту Генерального прокурора про його діяльність, а також надання стосовно такого звіту відповідних висновків і пропозицій; розробки та прийняття законодавчих актів, відповідно до яких буде встановлено чіткі положення щодо формування кадрового складу органу прокурорського самоврядування, та органу, що здійснює дисциплінарне провадження; введення у структуру органу прокурорського самоврядування та органу, що здійснює дисциплінарне провадження представників парламенту, Президента, судової влади, адвокатури, представників наукової спільноти, за умов чисельного переважання представників прокуратури.

У підрозділі 3.2 «Проблеми адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» окреслено численні проблеми правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Зроблено висновок про те, що низька якість законодавства у зазначеній сфері, численні прогалини, проблеми правового регулювання за різним характером та рівнями прояву у нормативному матеріалі свідчать

насамперед про відсутність системного підходу до інституціоналізації органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Саме тому вирішення таких проблем та удосконалення організаційно-правових засад діяльності наведених суб'єктів потребує комплексного підходу, формування чіткої концепції побудови таких органів, науково-теоретичного осмислення призначення таких органів та чіткої структури їх повноважень, правового статусу, принципів та процедур діяльності.

Запропоновано проблеми правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, розподілити на групи за сферами їх виникнення та характером прояву: 1) концептуально-змістові проблеми; 2) проблеми у застосуванні нормопроектувальної техніки; 3) прогалини у законодавчому регулюванні; 4) колізії у законодавчому регулюванні. Зауважено, що серед концептуальних проблем правового регулювання досліджуваного питання доцільно виокремити: відсутність вирішення питання щодо того, чи є необхідність або неможливості поєднання у одному інституційно сильному органі (суб'єкті) функцій щодо: утвердження незалежності органів прокуратури; щодо здійснення дисциплінарного провадження; участі у кадровому доборі; участі у вирішенні питань щодо призначення осіб на керівні посади в органи прокуратури; розробка нормативно-правових актів, надання висновків щодо проектів нормативно-правових актів, які стосуються питань забезпечення діяльності прокуратури, утвердження її незалежності; структура органів, що забезпечують діяльність прокуратури; не вирішеною, а, відповідно, і не належно врегульованою є проблематика забезпечення дійсної неупередженості та незалежності у своїй діяльності у Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, а також збалансування кількості представників інших органів державної влади (Президента України, представників Верховної Ради України тощо), інших правничих процесій (адвокатів, суддів), представників наукової спільноти вищих юридичних навчальних закладів.

У підрозділі 3.3 «Напрямки реформування організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури» підкреслено, що невідкладне реформування діяльності саме органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, дозволить ефективно оптимізувати функції та повноваження органів прокуратури, визначити прозорі процедури притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорів, що є однією із основних вимог до системи правосуддя та суміжних правових інститутів України з боку світового співтовариства.

Внесено пропозиції щодо напрямів удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що

забезпечують діяльність прокуратури: 1) розробити Стратегію удосконалення організаційно-правових засад діяльності прокуратури на відповідні роки, а також затвердити План заходів щодо реалізації наведеної Стратегії, у контексті якої окремим розділом визначити мету, завдання та заходи, спрямовані на удосконалення організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури; 2) розробити та прийняти окремий спеціальний комплексний нормативно-правовий акт сили закону, відповідно до якого комплексно врегулювати організаційно-правові засади діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.

Запропоновано за новим законом запровадити модель із двох структур органів прокурорського самоврядування. Першу структуру доцільно вибудувати, враховуючи всі юрисдикційні рівні діяльності органів прокуратури та передбачити функціонування таких органів прокурорського самоврядування. Другою структурною побудовою у системі органів прокурорського самоврядування, на наш погляд, варто запропонувати створити якісно новий орган із посиленими повноваженнями, який буде здійснювати свої повноваження на постійній основі – Вища рада прокуратури

ВИСНОВКИ

У дисертації теоретично узагальнюється й по-новому вирішується наукова задача щодо дослідження організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, здійснюється вивчення зарубіжного досвіду з окресленого питання, виявлення існуючих проблем адміністративно-правового регулювання, та формування авторських напрямів його удосконалення та розвитку. У висновках містяться результати проведеного дослідження, сформульовані в пропозиціях і рекомендаціях, спрямованих на досягнення поставленої мети.

1. Організаційно-правові засади діяльності прокуратури – це сукупність нормативно-правових, організаційних, інституційних, матеріально-технічних, інформаційних, процедурних та інших засобів, за допомогою яких забезпечується безперервна реалізація прокуратурою своїх функцій, завдань та повноважень, досягаються цілі та мета її створення.

Організаційно-правові засади діяльності прокуратури запропоновано віднести саме до об'єкту адміністративно-правового регулювання з огляду на їх наступні правові особливості: 1) стосуються правової регламентації та фактичного забезпечення діяльності суб'єкта публічної адміністрації – прокуратури; 2) визначають діяльність наведеного суб'єкта публічної адміністрації (прокуратури), яка справляє безпосередній суттєвий вплив на стан

дотримання і реалізації прав та свобод людини, уповноважений забезпечувати дотримання прав та свобод людини і громадянина; 3) є сферою забезпечення публічного інтересу; 4) організаційно-правові засади діяльності прокуратури характеризуються наявною необхідністю врегулювання низки чітких процедур: створення суб'єктів публічного адміністрування, призначення на посаду, провадження безпосередньої діяльності з реалізації повноважень і виконання завдань, взаємодії з громадськістю тощо; 5) стосуються необхідності визначення підстав та видів юридичної відповідальності.

2. Особливістю організаційно-правових основ діяльності прокурорського самоврядування є система його завдань, серед яких виділено засадничі, допоміжні та додаткові. Засадничими є ті завдання, реалізація яких закладає основу для досягнення мети самоврядування. Це насамперед: 1) забезпечення незалежності прокурорів у здійсненні ними своїх повноважень, подолання усіх можливих проявів адміністративного, політичного чи іншого протиправного тиску і стороннього впливу на прокурорську діяльність; 2) участь у вирішенні питань кадрового, організаційного, матеріально-технічного забезпечення прокуратури; 3) захист професійних прав та інтересів прокурорів від конкретних протиправних дій, що здійснюється за індивідуальними зверненнями у визначеному законодавством порядку; 4) формування єдності практики прокурорської діяльності, затвердження та дотримання професійних стандартів прокурорської діяльності, запровадження у роботі загальновизнаних світових стандартів; 5) надання пропозицій щодо удосконалення чинного законодавства у сфері прокурорської діяльності. Допоміжні завдання – це додаткові інструменти для більш ефективного досягнення мети. Наприклад, організація взаємодії органів прокуратури; запровадження у роботі інформаційно-телекомунікаційних технологій, новітніх матеріально-технічних засобів; вирішення питань соціального захисту прокурорів та їх сімей. Додаткові – це завдання, які носять неправовий характер. Зокрема, вони полягають у створенні передумов та засобів для реалізації засадничих та допоміжних завдань. Наприклад, це завдання щодо планування, прогнозування, моніторингу тощо.

3. Адміністративно-правове регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури характеризується наступним: 1) є недостатньо взаємоузгодженим, вивіреним, системним, не забезпечується послідовність; 2) врегулювання важливих питань діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури саме підзаконними актами; 3) суттєва правова прогалина у сфері правового регулювання діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури: невизначеність змісту забезпечення діяльності прокуратури, чіткої системи суб'єктів, що здійснюють таке забезпечення, вичерпного регулювання їхнього

правового статусу, порядку формування та діяльності; 4) не відповідає вимогам правової визначеності (наприклад, у зв'язку із застосуванням формулювань «у разі потреби», «інші, обставини, що мають значення для справи», «матеріали перевірки мають бути надані (без уточнення яким суб'єктом, у якій процедурі)»

4. Адміністративно-правовий статус органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури визначено як комплексну правову категорію, що являє собою сукупність визначених відповідно до чинного адміністративно-правового регулювання елементів, які відображають сутність і призначення органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури у системі адміністративно-правових відносин, їхню компетенцію, принципи та гарантії діяльності, відповідальність, інші істотні риси правового становища, які дозволяють в цілому відобразити індивідуальність наведених органів як суб'єктів адміністративно-правових відносин, так і їхнє місце у відповідній системі інших органів публічної влади, правовідносин з іншими суб'єктами адміністративного права, взаємозв'язки між ними.

Запропоновано наступну узагальнену структуру адміністративно-правового статусу органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури: 1) цільова складова – відображає саму сутність та призначення наведених органів, їхнє основне завдання та ціль у структурі суб'єктів публічного адміністрування; 2) складова, що характеризує природу і джерело публічних повноважень; 3) структурно-організаційна складова характеризує структуру відповідного органу, особливості взаємозв'язків між структурними елементами; 4) компетенційна складова – відображає у своєму змісті сукупність повноважень таких органів, їх прав та обов'язків, функцій та завдань, процедур, форм та методів діяльності. Також до наведеної складової віднесено відповідальність досліджуваних органів, оскільки вона перебуває у тісному та нерозривному взаємозв'язку із його повноваженнями; 5) складова, що визначає місце та взаємозв'язки органів з іншими суб'єктами адміністративного права.

5. Форми адміністративної діяльності органів прокурорського самоврядування – це зовнішнє конкретне вираження змісту їх адміністративної діяльності, яке проявляється як групи однорідних (або пов'язаних спільними адміністративно-правовими характеристиками та ціллю) дій, за допомогою яких відбувається досягнення адміністративних завдань у процесі самостійного колективного вирішення прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури.

Серед форм адміністративної діяльності органів прокурорського самоврядування виділено: правові та організаційні. Правові форми діяльності органів прокурорського самоврядування розподілено на наступні дві групи: 1)

визначені (процедурні) – втілюють у практику суспільних відносин закріплені у адміністративно-правових нормах чіткі процедури виконання завдань органами прокурорського самоврядування, передбачену законом відповідну стадійність зазначеного процесу, строки, дії, а також у них відповідно до законодавства наявно чітко визначений очікуваний результат здійснення адміністративної процедури – акт, рішення, договір тощо; та 2) дискреційні – вчиняються на виконання повноважень, процедури, стадійність та очікуваний кінцевий результат для яких чітко не визначено у адміністративно-правовому регулюванні. Органу прокурорського самоврядування надано можливість обирати на власний розсуд конкретні дії, якими доцільно реалізовувати такі повноваження, стадії, акти, якими слід завершувати реалізацію таких повноважень чи підкріплювати завершення окремих стадій у реалізації повноважень.

Методи адміністративної діяльності органів прокурорського самоврядування визначено як логічно поєднану систему способів та прийомів, а також засобів реалізації повноважень щодо самостійного колективного вирішення прокурорами питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування, які формують характер діяльності зазначених органів, відображають її зміст, а також стиль та спосіб досягнення адміністративних цілей. Виділено та охарактеризовано такі методи: метод координації; метод реординації; метод рекомендації; метод контролю; метод переконання; метод владних приписів (імперативний метод).

б. Форми адміністративної діяльності органу, що здійснює дисциплінарне провадження визначено як зовнішній прояв змісту адміністративної діяльності, що за суттю проявляється як групи однорідних (поєднаних спільними адміністративно-правовими характеристиками, ціллю) дій, що здійснюються зазначеним органом з метою визначення рівня фахової підготовки осіб, які виявили намір зайняти посаду прокурора, вирішення питань щодо дисциплінарної відповідальності, переведення та звільнення прокурорів з посади. Серед форм адміністративної діяльності органу, що здійснює дисциплінарне провадження виділено правові та організаційні. До правових форм діяльності віднесено: 1) прийняття індивідуальних актів; 2) інформаційно-облікова форма. Також при розгляді форм адміністративної діяльності органу, що здійснює дисциплінарне провадження класифіковано такі форми на процедурні (наприклад, добір кандидатів на посаду прокурора, дисциплінарне провадження) та такі, що здійснюються без визначеної процедури (інформаційно-облікова форма (ведення обліку даних про кількість посад прокурорів), здійснення організаційних дій тощо).

Запропоновано виділяти наступні форми адміністративної діяльності Тренінгового центру прокурорів: 1) внутрішньо-організаційні; 2) зовнішні –

полягають у сукупності однорідних адміністративних дій, які є зовнішнім виразом змісту діяльності (навчання, підвищення кваліфікації, обмін досвідом, проведення спеціальної підготовки); 3) міжнародно-правові – це сукупність дій щодо міжнародного співробітництва у сфері підвищення кваліфікації та професійної компетентності прокурорських працівників.

Запропоновано наступну систему методів адміністративної діяльності органів, що забезпечують діяльність прокуратури: 1) імперативний метод; 2) примус; 3) переконання; 4) рекомендація; 5) заохочення.

7. Сформовано такі групи адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування: 1) нормативно-правові. Це сукупність засобів, які являються юридичними прийомами, та правовими конструкціями, за допомогою яких у чинному адміністративно-правовому регулюванні визначаються стандарти дотримання прокурорської незалежності в умовах прокурорського самоврядування: уповноважуючі норми, а також засоби переконання та заборони; 2) управлінські. Це сукупність адміністративно-правових засобів, які являються конкретними діями (комплексом дій), заходами, що вживаються органами прокурорського самоврядування задля утвердження незалежності прокурорів. Наприклад, це внесення рекомендацій про призначення та звільнення прокурорів з адміністративних посад у випадках, передбачених Законом тощо;

3) гарантійні. Зокрема, це: а) додаткові соціальні та правові гарантії для прокурорів, які утверджуються та удосконалюються завдяки діяльності органів прокурорського самоврядування; б) додаткові процедурні гарантії, які полягають у створенні додаткових (поряд із основними – судовим, адміністративним) процедур захисту прав прокурорів на незалежність у своїй діяльності (можливість звернення до органів прокурорського самоврядування із повідомленням про загрозу незалежності прокурорської діяльності); в) додаткові організаційні гарантії полягають у створенні завдяки діяльності органів прокурорського самоврядування підґрунтя для забезпечення фактичної організаційної незалежності прокурорів від суб'єкта призначення шляхом участі органів прокурорського самоврядування у процедурі вирішення кадрових питань, проведенні добору на посади, призначення на адміністративні посади.

8. Запропоновано окремі висновки щодо напрямів перейняття прогресивних практик зарубіжного досвіду у сфері правового регулювання та фактичної організації діяльності органів, прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури: 1) реформувати орган прокурорського самоврядування у більш інституційно сильну структуру, яка буде поєднувати функції прокурорського самоврядування, а також здійснення дисциплінарних проваджень щодо прокурорів, а також буде наділена дієвими

адміністративно-правовими механізмами реалізації своїх функцій та призначення; 2) надання органу прокурорського самоврядування повноважень щодо офіційного представництва органів прокуратури у відносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськістю; 3) надання органам прокурорського самоврядування повноважень щодо внесення на розгляд Верховної Ради України законопроектів, що стосуються питань внутрішньої організації діяльності прокуратури, утвердження незалежності прокуратури, покращення правового, соціального та матеріально-побутового забезпечення прокурорів, а також щодо надання висновків на проекти інших нормативно-правових актів, які регулюють наведені вище питання; 4) наділення органів прокурорського самоврядування повноваженнями у процесі призначення Генерального прокурора та вирішення питання про його відставку з посади та ін.

9. Запропоновано проблеми правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, розподілити на групи за сферами їх виникнення та характером прояву: 1) концептуально-змістові проблеми; 2) проблеми у застосуванні нормопроектувальної техніки; 3) прогалини і колізії у законодавчому регулюванні.

Серед концептуально-змістових проблем зауважена відсутність єдиної цілісної концепції органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, що проявляється насамперед через відсутність єдиного нормативно-правового акта сили закону, який би комплексно упорядкував питання функціонування органів прокурорського самоврядування, а також відповідно до якого було би визначено категорію «забезпечення діяльності органів прокуратури».

До недосконалостей нормопроектувальної техніки у досліджуваній сфері віднесено нечіткість формулювань, невичерпність, застосування оціночних понять та категорій. Наприклад: 1) у статті 65 Закону України «Про прокуратуру» закріплено необґрунтовано розширене трактування питань внутрішньої діяльності прокуратури; 2) у визначенні повноважень, функцій та завдань органів прокурорського самоврядування застосовуються численні некоректні конструкції, які не обумовлюють у своєму формулюванні спрямованості на досягнення певного результату; 3) брак структурності та системного взаємозв'язку між загальними положеннями щодо правового статусу, завдань та мети органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, та відповідними спеціальними нормами, які повинні закріплювати механізм реалізації загальних функцій та повноважень.

Серед прогалин у правовому регулюванні організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують

діяльність прокуратури, виділено такі: а) не врегульовані адміністративні процедури звернення до органів державної влади та їх посадових осіб із пропозиціями щодо вирішення питань діяльності прокуратури Всеукраїнською конференцією прокурорів; б) не врегульовані конкретні адміністративно-правові механізми та процедури участі Ради прокурорів у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення прокурорів, а також здійснення контролю за додержанням установлених нормативів такого забезпечення; в) не визначено чітких адміністративних процедур розгляду Радою прокурорів звернень прокурорів та інших повідомлень про загрозу незалежності прокурорів, а також чітких, таких, що мають своїм наслідком настання реальних юридичних результатів заходів, які вживає Рада прокурорів за наслідками розгляду відповідних звернень та повідомлень; та інші.

10. Запропоновано удосконалення правового регулювання у досліджуваній сфері, а зокрема, розробка та прийняття окремого спеціального комплексного нормативно-правового акту сили закону, відповідно до якого будуть комплексно врегульовані організаційно-правові засади діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури

1) Запропоновано за новим законом запровадити модель із двох структур органів прокурорського самоврядування. Першу структуру доцільно вибудувати, враховуючи всі юрисдикційні рівні діяльності органів прокуратури та передбачити функціонування таких органів прокурорського самоврядування: Збори прокурорів окружних прокуратур; Збори прокурорів обласних прокуратур; Збори прокурорів САП; Збори прокурорів Офісу Генерального прокурора; Всеукраїнська конференція прокурорів. До повноважень місцевих зборів прокурорів слід віднести розробку конкретних механізмів, а також заходів виконання рішень загальнодержавних органів прокурорського самоврядування.

Другою структурною побудовою у системі органів прокурорського самоврядування, на наш погляд, варто запропонувати створити якісно новий орган із посиленими повноваженнями, який буде здійснювати свої повноваження на постійній основі – Вища рада прокуратури.

2) У запропонованому новому законодавчому акті слід сформувати окрему структуру органів, що здійснюють забезпечення діяльності прокуратури. Для наведеної цілі у Законі доцільно визначити, що забезпечення діяльності прокуратури – це публічна, професійна, політично неупереджена діяльність із створення умов для ефективної реалізації безпосередніх повноважень прокуратури: реалізація управління у сфері роботи з персоналом, навчання, підвищення кваліфікації, аналітики, фінансування та бухгалтерського обліку, інформаційного забезпечення, матеріально-технічного забезпечення та вирішення соціально-побутових потреб, яка реалізується окремими

структурними підрозділами. Правовий статус посадових осіб таких підрозділів слід визначати відповідно до Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 №889-VIII. Усі структурні підрозділи, які реалізують наведені вище завдання із забезпечення діяльності прокуратури, складають окрему систему, яку, на наш погляд, доцільно сформувати за аналогією із Державною судовою адміністрацією. Тобто створити державний орган у системі правосуддя та суміжних правових інститутів, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів прокуратури та відповідні територіальні управління, до складу яких увійдуть відповідні структурні підрозділи прокуратури, які займаються забезпеченням її діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Наукові праці, в яких відображені основні результати дослідження:

1. Варга Ю.Ю. Зміст та завдання прокурорського самоврядування в умовах реформування організаційно-правових засад діяльності прокуратури. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 488-493. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.3.73>
2. Варга Ю.Ю. Організаційно-правові засади діяльності прокуратури як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 4. С. 389-393. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.4.61>
3. Варга Ю.Ю. Адміністративні форми та методи діяльності органів прокурорського самоврядування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 689-693. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/171>
4. Варга Ю.Ю. Вдосконалення діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури: зарубіжний досвід. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2023. № 7(59). С. 262-267. DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.7.42>
5. Варга Ю.Ю. Напрямки реформування організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. *Право і суспільство*. 2023. № 5. С. 404410. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.5.59>

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію матеріалів дослідження:

6. Варга Ю.Ю. До питання адміністративних форм діяльності тренінгового центру прокурорів України. *Юридичні науки: проблеми та перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24–25 лютого 2023 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 412-414. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-117>

7. Варга Ю.Ю. Особливості адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів органами прокурорського самоврядування. *Восьмі Таврійські юридичні наукові читання* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 16–17 червня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 318-322. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-86>

8. Варга Ю.Ю. Адміністративно-правове регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 22–23 грудня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 471-474. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-128>

9. Варга Ю.Ю. Проблеми адміністративно-правового регулювання організаційно-правових засад діяльності органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. *Юридичні науки: проблеми та перспективи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 23–24 лютого 2024 р. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2024. С. 211-214. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-374-6-59>

АНОТАЦІЯ

Варга Ю.Ю. Організаційно-правові засади діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури.— Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2025.

У дисертації пропонується спеціальне та комплексне дослідження організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Автором здійснено глибоку загальну науково-теоретичну характеристику окресленого питання, при чому основний акцент спрямовано на розкритті організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури саме як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Також розкрито спеціальні питання адміністративно-правової характеристики організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. Зокрема, критично осмислено стан адміністративно-правового регулювання проблематики адміністративно-правового статусу органів прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури, а також адміністративних форм та методів

діяльності наведених суб'єктів. Виокремлено особливості адміністративно-правових засобів зміцнення незалежності прокурорів та кадрового забезпечення органів прокуратури в умовах прокурорського самоврядування.

Важливе місце у роботі посідає висвітлення недоліків та формування системного підходу до аналізу усіх наявних проблем організаційно-правових засад діяльності прокурорського самоврядування та органів, що забезпечують діяльність прокуратури. А також напрямів застосування позитивних практик зарубіжного досвіду у наведеній сфері.

Ключові слова: прокуратура, організаційно-правові засади, діяльність органів прокуратури, органи прокурорського самоврядування, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, Тренінговий центр прокурорів, форми адміністративної діяльності, методи адміністративної діяльності

SUMMARY

Varga Yu.Yu. Organizational and legal principles of activity of the prosecutor's self-government and bodies that ensure the activity of the prosecutor's office. – Qualifying scientific work on manuscript rights.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhhorod National University, Uzhhorod, 2025.

The dissertation offers a special and comprehensive study of the organizational and legal foundations of prosecutorial self-government and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office. The author has carried out an in-depth general scientific-theoretical characterization of the outlined issue, with the main emphasis being on revealing the organizational and legal foundations of prosecutorial self-governance and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office as an object of administrative and legal regulation. Special issues of the administrative-legal characteristics of the organizational-legal basis of prosecutorial self-governance and bodies ensuring the activities of the prosecutor's office are also disclosed. In particular, the state of the administrative-legal regulation of the issues of the administrative-legal status of prosecutorial self-government bodies and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office, as well as administrative forms and methods of activity of the above entities, is critically understood. The peculiarities of administrative and legal means of strengthening the independence of prosecutors and personnel support of prosecutor's offices in the conditions of prosecutorial self-government are highlighted.

An important place in the work is the highlighting of shortcomings and the formation of a systematic approach to the analysis of all existing problems of the organizational and legal foundations of the activities of prosecutorial self-government

and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office. As well as areas of application of positive practices of foreign experience in the given field.

The categorical and conceptual apparatus related to the investigated issues was revealed and improved: "organizational and legal principles of the activity of the prosecutor's office", "prosecutor self-government", "administrative-legal status of prosecutorial self-government bodies and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office", "forms of administrative activity of prosecutorial self-government bodies and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office", "methods of administrative activity of prosecutorial self-government bodies and bodies that ensure the activity of the prosecutor's office", "administrative and legal means of strengthening the independence of prosecutors", etc.

The basis of the study is the formation of the author's proposals and recommendations regarding the reform of the organizational and legal basis of the activities of prosecutorial self-government bodies and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office.

In particular, it was noted that it is necessary to develop and adopt a separate special complex normative-legal act of the force of law, in accordance with which to comprehensively regulate the organizational and legal foundations of the activities of prosecutorial self-government bodies and bodies that ensure the activities of the prosecutor's office. According to the new law, it is proposed to introduce a model of two structures of prosecutorial self-government bodies. It is expedient to build the first structure, taking into account all jurisdictional levels of activity of the prosecutor's office and provide for the functioning of the following bodies of prosecutorial self-government: Meetings of prosecutors of district prosecutor's offices; Meetings of prosecutors of regional prosecutor's offices; Meetings of prosecutors of the Prosecutor General's Office; All-Ukrainian Conference of Prosecutors. The powers of local assemblies of prosecutors should include the development of specific mechanisms, as well as measures to implement the decisions of state-wide bodies of prosecutorial self-governance, consideration of issues related to ensuring the independence of prosecutors, improving the state of organizational, logistical, informational, personnel support of the prosecutor's office at the local level, submitting relevant proposals and requests on outlined issues to prosecutorial self-government bodies at the national level.

Keywords: prosecutor's office, organizational and legal principles, activity of prosecutor's office bodies, prosecutor's self-government bodies, Qualification and Disciplinary Commission of Prosecutors, Training Center of Prosecutors, forms of administrative activity, methods of administrative activity